

Participatívne rozpočty na školách

Prečo participatívny rozpočet na školách

Výsledky realizovaných prieskumov, kvalitatívnych rozhovorov a panelových diskusií ukazujú, že zapájanie detí a mladých do spolurozhodovania je kľúčové pre potenciálnu zmenu. Mladí ľudia tvoria veľkú časť populácie, preto by sa mali spolupodieľať na politickom a občianskom živote. Inšpiráciu čerpáme z Českej republiky, Portugalska či USA. Preto sme sa preto rozhodli realizovať proces zavádzania participatívnych rozpočtov na školách aj na Slovensku ako súčasť národného projektu Podpora partnerstva a dialógu v oblasti participatívnej tvorby verejných politík (NP Parti)¹.

Participatívny rozpočet na školách je jeden z prístupov, ktorý otvára tému aktívneho občianstva a participácie mladých. Ak chceme, aby sa mladí ľudia zaujímali o verejné dianie, musíme im dať príležitosť rozhodovať sa a prijímať zodpovednosť už v útlom veku. A kde inde ako v prostredí, v ktorom trávia veľkú časť svojho dňa? Keď to podchytíme tu a teraz, existuje veľký predpoklad, že sa zapoja nielen do rozhodovania v samospráve, ale aj v rámci štátu. Môžu sa stať občanmi, ktorí budú vedieť spolupracovať medzi sebou a nebude im cudzí ani konštruktívny dialóg a kritické myslenie.

Čo sú participatívne rozpočty na školách

Školský participatívny rozpočet (ďalej len „PR na školách“) je nástroj, ktorý žiakom ponúka príležitosť meniť školu k lepšiemu. Tí navrhujú projekty na zlepšenie prostredia a klímy, podieľajú sa na diskusiách o rozdelení rozpočtu, aktívne vstupujú do fázy hodnotenia a rozhodovania a v konečnej fáze realizujú vybrané projekty.

Výhody participatívnych rozpočtov na školách

- Rozvíja sa duch občianstva a podporuje sa demokratické riadenie škôl za účasti žiakov, kreatívne myslenie, komunikačné, prezentačné, finančné zručnosti.
- Identifikujú sa slabé miesta, spoznávajú sa názory mladých ľudí a zlepšuje sa atmosféra v triedach a v škole.
- Zvyšuje sa záujem žiakov o chod školy, neskôr samosprávy, štátu.
- Učia sa navrhovať, presadzovať, hodnotiť projekty, zodpovedne sa rozhodnúť a vybrať najlepšie riešenie.
- Spolupracujú so spolužiakmi naprieč ročníkmi a odborními

Zrealizované aktivity Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti

- Vytvorili sme **spoločenskú hru** Nie je mesto ako mesto ako vzdelávaciu pomôcku pre zavádzanie PR na školách².
- Spracovali sme **metodikum pre učiteľov** na podporu participácie a aktívneho občianstva vo výuke s názvom Nie je občan ako občan³ a metodický materiál pre školských koordinátorov parti rozpočtov s názvom Nie je škola ako škola.
- Vytvorili sme **elektronickú aplikáciu** pre podporu praktickej časti PR na školách pre ich koordinátorov (v spolupráci s neziskovou organizáciou D21).
- Zrealizovali sme 13 **školení**, počas ktorých sme vyškolili viac ako 280 koordinátorov a zástupcov žiakov zo 111 stredných škôl.
- Spustili sme **pilotný ročník na stredných školách v Trenčianskom samosprávnom kraji**. Myšlienku zavádzania PR na školách sme začali realizovať s Trenčianskym samosprávnym krajom v školskom roku 2018/2019 na stredných školách⁴. Kraj zverejnil pre školy výzvu a rozhodol sa vyčleniť 1.000 € na školu. Z celkovo 27 prihlásených škôl bolo vybraných prvých 16 prihlásených škôl. V prvom ročníku bolo podaných 96 projektov, hlasovalo o nich skoro 5.000 hlasujúcich a zrealizovaných bolo 38 projektov. Medzi najčastejšie projekty, ktoré študenti realizovali, boli separácia odpadu, oddychové zóny, resp. klubovne, rekonštrukcia toaliet, resp. pravidelné dopĺňanie hygienických potrieb. Ďalšími podporenými projektami boli wifi na škole, skrášlenie átria, stojany pre atlasy, akvárium, knihovňa, úprava telocvične, cvičebné pomôcky do telocvične, skrinky na topánky, mikrovlnka, vybavenie odbornej učebne, pohodlné sedenie pred triedami (lavičky, tulivaky), spoločenské hry, stolný futbal, biliard, protišmykové rohože, vymalovanie tried, školské mikiny a dresy, filtrácia vody.

¹ http://www.minv.sk/?ros_np_participacia

² <https://www.participacia.eu/parti-rozpocty/participativne-rozpocetovanie-na-skolach/spolocenska-hra/>

³ https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/participacia/vystupy_np_parti/2020/januar_marec/11_P0178_PODA

⁴ [metodika_PR%20na%20skolach_NIE%20JE%20OBCAN%20AKO%20OBCAN.pdf](https://www.tsk.sk/skolstvo-a-sport/participativne-rozpocty-na-strednych-skolach-1.html?page_id=689105)

⁴ https://www.tsk.sk/skolstvo-a-sport/participativne-rozpocty-na-strednych-skolach-1.html?page_id=689105

- Na základe úspešného pilotného ročníka sa o PR na školách zaujímali aj ďalšie samosprávne kraje. Momentálne realizujeme PR v **Trenčianskom kraji (29 škôl)**⁵, **Trnavskom kraji (46 škôl)**⁶ a **Bratislavskom kraji (20 škôl)**⁷. Veríme, že v budúcnosti prenikneme do všetkých krajov. Zároveň sa s PR presadzujeme aj v prostredí **základných škôl (mesto Trenčín)**.

Odporúčania Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti

- presadiť tému participácie a aktívneho občianstva vo výuke na základných a stredných školách,
- pokračovať v spolupráci s vyššími územnými celkami pri zavádzaní PR na školách,
- otvoriť diskusiu s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR na tému cielej podpory PR na školách v prostredí regionálnych škôl (viď dobrá prax zo zahraničia).

Dobrou praxou zo zahraničia je Portugalsko, ktoré svojim prístupom podporuje participáciu mladých. V Portugalsku prostriedky na realizáciu PR na všetkých základných a stredných verejných školách vyčleňuje ministerstvo školstva. Na zrealizovanie dobrých nápadov dostane každá škola 1€ na žiaka, pričom minimálna suma pre školu je 500 €.⁸

Viac informácií o participatívnych rozpočtoch na školách www.participacia.eu/parti-rozpocety/participativne-rozpocetovanie-na-skolach.

Zodpovedná:

Ing. Dominika Halienová

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti

e-mail: dominika.halienova@minv.sk

tel.: 02/509 44 44979

Bratislava, 03/2020

⁵ https://www.tsk.sk/skolstvo-a-sport/participativne-rozpocety-na-strednych-skolach-1.html?page_id=689105

⁶ <https://www.trnava-vuc.sk/aktuality/trnavska-zupa-realizuje-participativne-rozpocety-na-strednych-skolach/>

⁷ <https://bratislavskykraj.sk/participativne-rozpocety-uz-aj-na-nasich-zupnych-skolach/>

⁸ <https://opescolas.pt/>